

KOLM ILUSAT Õhtutundi

Meie rahvas armastab teatrit, armastab kunsti, mis on talle määratud. Ta tahab näha ja oskab hinnata kunstiteoseid, mis aitavad mõista meie tänapäeva suurust, äratavad inimeses häid, ilusaid tundeid ning õilsaid omadusi. Niisuguste teoste loomine nõuab kunstnikult oma rahva, tema mineviku ja tänapäeva elu põhjalikku tundmist, palju jõupingutusi ning tööd. Helilooja Lydia Austeri (foto 4) lapsepõlve-aastad möödusid Pärnus, Lydia Koidula kodulinna. Koidula laulud, suure luuletaja võitlevad read, mille paremik on kantud armastusest oma rahva vastu, istutasid selle tunde ka heliloojasse. Asudes eesti nõukoguliku balleti «Tiina» loomisele, meie draamakirjanduse klassiku August Kitzbergi «Libahundi» ainetel, seadis Lydia Auster enda ette

vägagi raske, kuid seda austavama ülesande. Tuli luua žanrihoopis uudne teos. Kuidas see õnnestub koreograafilises teostuses?

«Tiina» nägi rambivalgust RAT «Estonia» laval A. Kitzbergi 100. sünni-aastapäeval ning rahvas viis etenduselt kaasa sügava kunstilise elamuse. Meeldejääv etendus aga on helilooja, libreto autori Andres Särevi ja koogu teatri suure kollektiivi ühise loomingu viil. Tutvustamegi fotokaamera abil meie ajakirja lugejatele mõningaid, kes lavastuse õnnestumiseks kaasa aitasid.

*

... Pidulikult sumisev teatri-saal, mis alles mõni hetk tagasi oli üle ujutatud heledast valgusest, muutub vaikseks ning hämaraks. Juba tõuseb Kirill Raudsepa dirigendikepp ja saali voogab muusika — avamäng, mis dramaatilise pingega avab balleti proloogi... Saalist kostab muusika vaiksesse garderoobi summutatult, otsekui sordiini alt. Noor tõmmujuukseline neiu, peopesad mõtlikult põskedele surutud, kuulatab aga avamängu igat heli, mis siia kandub ning tema silmade ees hargneb proloog niisama nagu lavalgi. Noore baleriini Eike Joasoo (foto 2) mõtted ongi juba jäagilt Tiina juures. Eike Joasoo ees seisab täna õhtul vastutusrikas ülesanne — kehastada balleti nimi-osalist. Selleks tulebki osasse süveneda juba enne lavaleminekut, siinsamas koduse garderoobi vaikus.

Ja selsamal ajal kui vaikus, aga pingsas mõtiskelus saab Eike Joasoost Tiina — ilus ja

uhke, vabadustarmastav ja murdmatu, õrn oma armastuses Marguse vastu, taltsutamatu vihas vägivalla ning pimedate ebause vastu, selsamal ajal on laval veel väike Tiina. «Estonia» orkestriliikme Milli 6-aastase tütre Tiiu osa lõpebki proloogiga ja esimesest vaatusest astub tema asemele juba Eike Joasoo. Aga enne kui lava eesriie kerkib kohtuvad kaks Tiinat põgusaks hetkeks kulisside taga (foto 3). Väike Tiina on teeninud pealtvaatajate kiiduavaldusi ja sellega pole pisikesele «kolleegile» kitsi ka Eike Joasoo. Vastuseks naeratab Tiiu oma sõstrasilmadega, tahtes nagu suurele Tiinale öelda: mina sain oma asjaga toime, nüüd oleneb kõik sinust.

*

... Pilt-pildi, stseen-stseeni järgi rullub pealtvaatajate silmade ees lahti balleti sündmustik. Uha rohkem kiindume me Tiinasse ja üha rohkem haarab meid viha rõhujate vägivalla ja jõhkruuse ning ebause kammitsate vastu. Me näeme pimeduses vaevleva rahva saatust... Balleti tegevus tõuseb kulminatsioonini siis, kui kubjas (Verner Hagus) otsustab Tiinale kätte maksta põlatud armastuse eest. See toimub III vaatuse jaanitule stseenis (foto 1).

Purjus kubjas püüab nukumängul neiu kinni ja heidab talle rahva juuresolekul näkku kohutava süüdistuse — Tiina olevat libahunt. Armukadedusest pimesta-

mar Silla, jätab Mari ja järgib Tiina vabadusekutset (foto 5). Ta paneb Tiinale, oma õigele pruudile, pähe mõrsjapärija ja läheb armastatut kätel kandes vabadusse...

*

... Ja nüüd vaibub teatrisaalis viimane orkestriheli balleti finaalist, mis veelkord jutustas Tiina vabadusearmastusest. Eten- dus lõppes. Tükil ajal vaikib lavastusest haaratud saal, vaiki- vad rõdud ning siis puhkevad kiiduavaldused seda tormilise- malt. Raske eesriie avaneb ikka ja uuesti... Tiina ning Mari aga sammuvad lavale tagasi ju- ba käsikäes. Nad pole enam vaenlased, kes teineteist vihka- vad kogu oma hingejõuga. Ma- ri ei ole sugugi tuim, armuka- de, ebausku kütkeis kasvanud

Tammaru peretütar, vaid sõbra- lik ja etenduse õnnestumise üle siiralt rõõmustav Eesti NSV teeneline kunstnik Inge Põder (fotol 6 vasakul). Kuid sedasa- ma rõõmu jagavad ka Aigi Rüütel ja Juta Arg (tagaplaanil).

Etenduse lõppedes, kui teatri- saal särab uuesti tuledes ja ini- mesed peopesi tuliseks plaksu- tades tegelasi lavale tagasi pa- luvad, ollakse tänulik niihästi õe- lalle kupjale Verner Hagusele, sa- lakavalale pastorile Boris Blinof- file, lavakujuandajale Eesti NSV teenelisele kunstitegelasele Vol- domar Haasile, balleti lavasta- jale Vene NFSV teenelisele kunstitegelasele Boris Fensterile, balleti suurepärase rahvatantsu- de seadjale Helmi Tohvelmani- le, sõnaga — kogu teatrikollek- tiivile.

Agas kunstnikule polegi oma töö eest parimat tasu kui rahva tänu. Treial või freesija ruttas vabrikust kohe pärast vahetuse lõppu koju piduülikonda vahe- tama, läbemata võib-olla keha- kinnitustki võtta, et mitte eten- dusele hilineda. Üliõpilane kaa- lus ja luges ehk hoolega päevi järgmise stipendiumini enne kui piletit lunastas ning kolhoosnik pidi teatrisse jõudmiseks sõitma maha pikki kilomeetrikümneid.

Kuid kolm ja pool tundi «Tiina» etendust on lähendanud kõiki erinevate kutsealadega inimesi teatrisaalis. Nende arvamus on ühine. Leida Vinkel, Tapa ra- jooni «Kaardiväelase» kolhoosi kuulus lüpsja-karjatalitaja, Üle- liidulisest põllumajandusnäitusest osavõtja, on üks nende hulgast, kes etenduse lõppedes lavale astub (foto 7).

«Aitäh ilusa õhtu eest!»

«Tiina» jääb kauaks meelde ja hinge helisema.

A. KALDRE

V. VILLANDI

Ootel

*Talv enam tuisutäkkusia
ei hoiä lumilakast,
päev kõrgelt käib ning näkkugi
ei õhku pakast.*

*On mustakirja talvetee,
jõed varsti lahti läevad
ning viljaterad salvedes
und külviist näevad.*

*Ju jänes mõtleb orasest
ning karu ihkab kaera,
värb loodab saaki otradest
ja rõõmsalt naerab.*

*Taat uudsekakust unistab,
poiss ridvale seab varest,
vaid vedelvorstist uni saab
veel võitu tares.*

Kevadine

*Täna läksid sulatuuled
äkki üle niidu,
äsja külmaargseil suudel
olid naerutriibud.*

*Enam külmund tihaspaarid
aknale ei toksa,
võtsid värvid rõõmsaid kauri
üle uibuksa.*

*Kes küll suudaks jääda kurvaks
kevadkiirte lõõsas!
Puhkevad ju pajuurvad
hõbedaseks põõsas.*